

“Əsmaul-husna”nın tərtibi məsələləri

Yegənə Rəhnulla

AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu. Azərbaycan.

E-mail: yegane.rahnulla@mail.ru

Annotasiya. “Əsmaul-husna” Qurani-Kərimin müxtəlif ayələrindən və hədislərdən götürülmüş Al-laha məxsus 99 ən gözəl adı ifadə edən dini termindir. Bu ayə və hədislərdən ilham alan bir çox İslam alimləri dəyərli əsərlər yazaraq “Əsmaul-husna” nı İlahiyyatın mühüm mövzularından biri kimi tədqiqatə cəlb etmişlər. Bir çox İslam alimləri öz əsərlərində Rəsulallahın (s.) bu barədə əsasən Əbu Hürayrə Əbdürrəhman b. Səhr əd-Dəvsidən rəvayət olunan hədis ilə yanaşı, Allahın gözəl adlarının daxil olduğu “Əsmaul-husna” təsnifatının da geniş şərhini vermişdilər. Dini ədəbiyyatda “Əsmaul-husna”ya daxil olan Allahın 99 adı ilə bağlı fərqli qeydlər var.

Açar sözlər: İslam, Quran, hədis, “Əsmaul-husna”, “Allahın gözəl adları”, İslam ədəbiyyatı

Məqalə tarixəsi: göndərilib – 08.11.2021; qəbul edilib – 16.11.2021

Classification issues of “Asmaul-Husna”

Yegana Rahnulla

Institute of Manuscripts named after Muhammad Fuzuli of ANAS. Azerbaijan.

E-mail: yegane.rahnulla@mail.ru

Abstract. “Asma al-husna” is a religious term expressed 99 of the most beautiful names belonged to Allah taken from different ayats and hadiths of Quran. Inspired by these ayats and hadiths, most Islamic scholars wrote valuable works and drew “Asmaul-husna” to research as one of the important subjects of theology. Most Islamic scholars comprehensively interpreted also the classification of “Asmaul-husna” included beautiful names of Allah in their works, besides the hadith of the Prophet narrated mainly by Abu Hureyra Abdurrahman b. Sahr ad-Davsi. In the religious literary sources there are different notes related to Allah's 99 names entered into “Asma al-husna”.

Keywords: Islam, Quran, hadith, “Asma al-husna”, “Beautiful names of Allah”, Islamic literature

Article history: received – 08.11.2021; accepted – 16.11.2021

Giriş / Introduction

Dini ədəbiyyatda “Əsmaul-husna”ya daxil olan Allahın doxsan doqquz adı ilə bağlı fərqli qeydlər var. Əli b. Əbu Talibin (öl.m.661) Məhəmməd (s) peyğəmbərdən rəvayət etdiyi hədisdən sonra qeyd olunan adlarla Əbu Hürayrənin rəvayət etdiyi adlar arasında fərqlər var. Belə ki, Əbu Hürayrədə verilən siyahıda 35 ada (əl- Ğaffar, əl-Qahhar, əl-Xafiz, ər-Rafi, Əl-Muiz, əl-Muzil, əl-Hakəm, əl-Muqit, ər-

Raqib, əl-Mucib, əl-Mətin, əl-Vəliyy, əl-Muhsi, əl-Mubdi, əl-Muid, əl-Muhyi, əl-Mumit, əl-Vacid, əl-Məcrid, əl-Muqtədər, əl-Muqəddim, əl-Muəxxir, əl-Vali, əl-Mutəal, əl-Muntəqim, Məlikü l-mulk, Zul Cəlali vəl ikram, əl-Muqsit, əl-Cami, əl-Muğni, əl-Mani, əd-Darr, ən-Nəfi, ər-Rəşid, əs-Sabur) Əli b. Əbu Talibin rəvayət etdiyi siyahıda rast gəlinmir. Əli b. Əbu Talibin verdiyi 35 ad (Allah, əl-Əla, əl-Əkrəm, əl-

Cəvad, əl-Həsib, əl-Xəfiyyə, əl-Xəyrün-Nasirin, ər-Rəbb, ər-Rai, əd-Dəyyan, əz-Zari, əs-Seyyid, əs-Subbuh, əş-Şafi, əs-Sadiq, əs-Sani, ət-Tahir, əl-Ğiyas, əl-Fatir, əl-Falix, əl-Fərid, əl-Qadir, əl-Qazi, əl-Qahir, əl-Qədim, əl-Qərib, əl-Kaşifuz-zur, əl-Kafi, əl-Muibn, əl-Muhiq, əl-Muqit, əl-

Mənnan, ən-Nasir, əl-Vitr, əl-Vəfi) Əbu Hüreyrənin rəvayət etdiyi siyahıda verilməyib. Əbu Hüreyrədən fərqli olaraq Əli b.Əbu Talib “Allah” adını “Əsmaul-husna” siyahısına əlavə etmişdir.

Əsas hissə / Main Part

Hicri təqviminin II əsrindən etibarən islam alimləri bu adları Qurani-Kərimdən əldə etməklə siyahı hazırlamağa say göstərmişdilər. Əl-Hafiz Əbu Məhəmməd ibn Yəzid ibn Macə əl Qəzvini (öl.h.273/m.887), Əbu İsa Məhəmməd ibn İsa ət-Tirmizi (öl.m.279/h.892), İbn Həcər əl-Əskalani (öl.h.852/m.1449) və başqa alimlər məşhur hədis əsasında “Əsmaul-husna” siyahısı tərtib etmişlər. Bu siyahılar arasında Allahın adları ilə bağlı fərqli fikirlər var. Məs: Tirmizinin siyahısında olan iyirmi beş ad İbn Macənin siyahısında qeyd olunmayıb. İbn Macədə olan iyirmi altı ad isə Tirmizinin siyahısında yer almıyıb [8, s.406; 1, s.56]. İslam aləmində geniş yayılmış və bir çox alimin müraciət etdiyi siyahı Əbu İsa Məhəmməd ibn İsa ət-Tirmizinin tərtib etdiyi Allahın doxsan doqquz gözəl adının siyahısıdır. Məhz bundan sonra İslam elm tarixində “Əsmaul-husna”ya dair dərəcəli əsərlər yazılmağa başlanmışdır. Məşhur hədis kitablarında bu mövzu ayrıca bir bölmə kimi verildisə, sonradan bu bölmələr genişlənərək kitab şəklini almışdır [5, s.83].

Məşhur hədis alimlərdən biri olan Əbu İsa Məhəmməd ibn İsa ət-Tirmizi h.209/m.824-cü ildə Özbəkistanın Buxara şəhəri yaxınlığındakı Ceyhun çayı kənarında yerləşən Tirmiz qəsəbəsində anadan olmuşdur. Tirmizinin özünün qeyd etdiyinə görə, o, Mərv şəhərində Tirmizə gələn bir ailəyə mənsubdur. Təxminən h.235/m.849-cu ildən etibarən hədis elmini öyrənməyə başlayan mühəddis əvvəlcə Tirmizdə, sonra isə Xorasan, İraq, Hicaz başda olmaqla bir çox bölgələrdə İslam alimlərindən bu elmi dərinlən öyrənmişdir. Hədis sahəsində məşhur olan alimlərdən İbn əl-Müsənnə, Məhəmməd b. İsmayıl (İmam Buxari), Müslim b. Xalid (İmam Müslim) kimi hədis biliciləri Tirmizinin bir mühəddis kimi yetişməsinə vəsili olmuşlar. Hədis ilə yanaşı, Əbu Turab Nəhşəbi, Əbu

Abdullah Cəla və Əhməd b. Bəlhi kimi sufi alimlərindən təsəvvüf elmini mənimsəmişdir. Tirmizi özü də Məhəbb əl-Məhbubi, Heysəm b. Küleyb əş-Şaşi kimi tələbələrə elmin sirlərini öyrətmişdir. Ömrünün son illərində gözünü nurunu itirən alim h.13 Rəcəb 279/m.9 oktyabr 892-ci ildə Tirmiz yaxınlığındakı Buğ kəndində vəfat etmişdir.

İslam dininin müxtəlif aspektlərini təhlil edən mühəddis, bu sahədə “əl-Cəmi əs-Səhih”, “əş-Şəmail ən-Nəbəviyyə”, “əl-İləl əl-kəbir”, “əl-İləl əs-əşgər”, “Təsmiyətu əshabi ən-nəbi”, “Kitab ət-Tarix”, “Kitab əl-Əsma”, “əz-Zuhd” kimi bir çox əsərlərin müəllifidir. Əhli-sünnə məzhəbində hədisdən bəhs edən məşhur altı kitabdan (Kutubi sittədən) biri olan Tirmizinin “əl-Cəmi əs-Səhih” əsərinin mənbələrdə müxtəlif adlarına: “Sunən ət-Tirmizi”, “Cəmi ət-Tirmizi”, “Səhih ət-Tirmizi”, “əl-Cəmi əs-Səhih”, “əl-Musnəd əs-Səhih”, “əl-Cəmi əl-kəbir” və s. rast gəlinir [7, s.307-309; 3, s.202-203; 2, s.129-132; 10; 11]. Mövzulara görə tərtib edilən bu kitabda “Əsmaul-husna” haqqında olan hədis “Dua” bölməsində yer almışdır.

Əbu Hüreyrədən rəvayət olunan “Əsmaul-husna” haqqında olan hədisi qəbul edən on beşə yaxın hədisçi alimlər içərisində yalnız Tirmizi hədisdə verilən Allahın doxsan doqquz adını əhatə edən siyahını qəbul etmişdir [4, s.14]. Bütün müxtəlif görüşlərə baxmayaraq, alimlərin qənaəti Əbu İsa Məhəmməd ibn İsa ət-Tirmizinin tərtib etdiyi “Əsmaul-husna”-nı qəbul etmək və onun əsasında tədqiqat aparmaq olmuşdur. Tirmizinin tərtib etdiyi “Allah” adı ilə başlayıb “Sabur” adı ilə bitən “Əsmaul-husna” mükəmməl tərtibatı ilə digər alimlərin hazırladığı siyahılardan fərqlənir. Siyahıya daxil olan ilk on dörd ad (Allah, ər-Rəhman, ər-Rəhim, əl-Məlik, əl-Quddus, əl-Salam, əl-

Mumin, əl-Muheymin, əl-Əziz, əl-Cabbar, əl-Mutəkəbbir, əl-Xaliq, əl-Bari, əl-Musavvir) Qurani-Kərimin “əl-Həşr” surəsinin sonuncu 22-24 ayələrindən ardıcıl olaraq götürülmüşdür.

Burada sadalanan hər bir ad özündən əvvəlki və sonrakı ad ilə mənə və məzmun baxımından bağlıdır. Məsələn: Tirmizinin siyahısında əl-Əvvəl – varlığının başlanğıcı olmayan və əl-Axir – varlığının sonu olmayan adları ardıcıl qoyulmuşdur. Allahın hər iki adı Qurani-Kərimin “əl-Hədid” surəsinin 3-cü ayəsindən götürülmüşdür. Bu ayədə də ardıcıl olaraq əz-Zahir-varlığı, qüdrəti ilə aşkar olan və əl-Batin – mahiyyəti gizli olan adları da qeyd olunur, Tirmizinin tərtib etdiyi siyahıda da bu dörd adın ardıcılığı saxlanılmışdır.

Təbii ki, “Əsmaul-husna”-nı təşkil edən adların siyahısını hazırlayarkən başlıca olaraq mənbə kimi Quran və hədislərə müraciət olunur. Qurani-Kərimə nəzər salanda “əl-Fatiha” surəsindən başlayaraq “ən-Nas” surəsinə qədər Allahın müxtəlif adlarını görmək olar. “Əl-Fatiha” surəsində Allahın ər-Rəhman, ər-Rəhim, əl-Məlik, “ən-Nas” surəsində ər-Rəbb adları rast gəlinirsə də, “əl-Həşr” surəsinin sonuncu 22-24 ayələrində toplu halında Allahın adlarının sayı on doqquza bərabərdir. İslam alimlərinin Qurandan götürülmüş Allahın adlarının sayı haqqında fikirləri müxtəlifdir. Bir çox mənbələrdə Qurani-Kərimdə müxtəlif ifadələrdə Allaha məxsus olan adların sayı 313-ə qədər olduğu göstərilmişdir [9, s.19]. Bəzi alimlər isə “Covşan-kəbir” duasına əsasən Qurana əsaslanaraq Allahın adlarının sayının yüz iyirmi yeddi olduğunu bildirmişlər. Cəfəri Sadiq “Fatiha” surəsindən “İxlas” surəsinə qədər Allahın yüz on bir adını qeyd etdisə də, Tirmizinin tərtib etdiyi siyahıda bu say doxsan üç bərabərdir. Onlar aşağıda qeyd olunan adları təşkil edir:

Allah, ər-Rəhman, ər-Rəhim, əl-Məlik, əl-Quddus, əl-Salam, əl-Mumin, əl-Muheymin, əl-Əziz, əl-Cabbar, əl-Mutəkəbbir, əl-Xaliq, əl-Bari, əl-Musavvir- 59/əl-Həşr; Əl-Gəffar-38/Sad; Əl-Qahhar-12/Yusif

Əl-Vəhhab, əl-Ədil, Məlikü l-mulk, əl-Cəmi-3/Əli-İmran

Ər-Rəzzaq, əl-Mətin-51/əl-Zariyat; Əl-Fəttah-34/Səba

Əl-Alim, əl-Qabid, əl-Basit, əs-Səmi, əl-Bəsir, əl-Hakəm, əl-Həlim, əl-Əzim, əl-Ğafur, əl-Əliyyə (Əli), əl-Vasi, əl-Hakim, əl-Vəliyyə (Vəli), əl-Həmid, əl-Hayy, əl-Qəyyum, əl-Vahid, əl-Qadir, ət-Təvvab, ər-Rauf, əl-Ğəniyyə, əl-Bədi-2/əl-Bəqərə

Əl-Xafiz-15/əl-Hicr; Ər-Rafi-40/əl-Mumin; Əl-Muiz-63/əl-Munafiqun; Əl-Muzil-10/Yunus; Əl-Latif, əl-Xabir-6/əl-Ənam Əş-Şəkur-35/Fatir; Əl-Kəbir, əl-Vali, əl-Mutəal-13/ər-Rad

Əl-Hafiz, əl-Mucib, əl-Vədud, əl-Məcrid, əl-Qaviyyə, əl-Məcrid ər-Rəşid-11/Hud; Əl-Muqit, əl-Hasib, ər-Raqib, əş-Şəhid, əl-Vəkil, əl-Afuvv-4/Ən-Nisa

Əl-Cəlil, Zül Cəlali vəl İkrām, əl-Baqi-55/Ər-Rəhman Əl-Kərim-23/əl-Muminun; Əl-Bais-16/ən-Nəhl

Əl-Haqq, ən-Nur-24/ən-Nur; Əl-Mubdi, əl-Muid-85/əl-Buruc

Əl-Muhyi, əl-Mumit-7/əl-Əraf; Əs-Saməd-112/əl-İxlas; Əl-Muqtədər-54/əl-Qəmər; Əl-Muqəddim, əl-Muəxxir-21/əl-Ənbiya Əl-Əvvəl, əl-Axir, əz-Zahir, əl-Batin-57/əl-Hədid

Əl-Bərr-52/ət-Tur; Əl-Muntəqim, əd-Darr-5/əl-Maidə Əl-Muğni-9/ət-Tovbə; Əl-Hadi-25/əl-Furqan; Əl-Varis-19/Məryəm

Qalan 6 ad (əl-Muhsi, əl-Vacid, əl-Muqsid, əl-Mani, ən-Nəfi və əs-Sabur) isə hədislərdən götürülüb. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, Allahın “əs-Sabur” adına yalnız Tirmizinin tərtib etdiyi siyahıda rast gəlmək olar.

Bir çox islam alimləri Tirmizinin “Əsmaul-husna” siyahısına sonradan dəyişiklik edərək yeni tərtibdə Allahın gözəl adlarını hazırlayıblar. Onlardan biri də məşhur alim İbn Həcər əl-Askalinin tərtib etdiyi siyahıdır. İbn Həcər bu siyahıda olub, Quranda olmayan adları müəyyənləşdirmiş və onların yerinə Qurandan eyni sayda adlar taparaq yeni siyahı tərtib etmişdir [1, s.57].

“Əsmaul-husna” siyahısına daxil olan adlar bir çox alimlər tərəfindən çeşidli şəkildə qruplaşdırılmış və onlar arasında bir-birinə bənzəyən, lakin eyni prinsipə söykənməyən təsniflər yer almışdır. Hər müəllif özünəməxsus

təsnifatı fərqli görüş nöqtəsindən və dəyişik üsullarla həyata keçirmişdir. Mövzu ilə bağlı günümüze gəlmiş çatan əsərlərə nəzər salanda burada Allahın gözəl adlarının texniki cəhətdən, məzmun baxımından və “Əsmaul-husna” təsiri (marağı) baxımından olmaqla üç qrupa ayrıldığını görmək olar.

✓ Texniki cəhətdən sıralanan təsniflərdə adlar ən çox isim, sifət, zərf, əvəzlik, məsdər və ya feil qəbilələrinin birinə uyğun tərtib olunur. Bu təsnif növünə, həmçinin əlifba ilə və xronoloji ardıcılıqla, yəni adların nazilolma vaxtına, eləcə də Quran surələrinin tərtib ardıcılığına görə sıralanan təsniflər də daxildir. Çox mürcətdə olunmayan əlifba ilə olan sıralanmaya Əbdülqədir əl-Qüreyşinin (öl.h.775/m.1373), Əbu Süleyman əl-Xəttabdan (öl.h.338/m.998) rəvayət etdiyi təsnifatda, həmçinin Əbdülqədir əl-Bağdadinin (öl.h.429/m.1073) “Əl-əsmə və əs-sifət” əsərində rast gəlinir [8, s.411]. Mövzu ilə əlaqədar olan Hüseyin Atayın “Qurana görə iman əsasları”, Mətin Yurdagurun “Allahın sifətləri”, Suat Yıldırımın “Quranda Uluhiyyat” kimi müasir ədəbiyyatda isə xronoloji ardıcılığa riayət olunur [9, s.39].

✓ Allahın varlığı, təkliyi, Onun kainat üzərindəki yaradıcı və idarəçilik təsərrüfləri kəlam elminin əsas mövzularından olduğundan “Əsmaul-husna”nın kəlam ədəbiyyatında təsnifatlarında da daha çox mövzu ilə bağlı məsələlər diqqət mərkəzində olmuşdur. Belə təsnifatlarda Allahın gözəl adları zəti, sələbi, sübuti və xəbəri olmaqla sifət və feillərə bölünmüşdür. Məzmun baxımından bəzi alimlər Allahın gözəl adlarını aşağıdakı qruplara görə də təsnif etmişdilər:

a. Allahın zəti (varlığı) ilə bağlı adlar: Allah, əl-Hayy, əl-Qəyyum, əl-Əhəd, əl-Vahid, əs-Saməd, əl-Əvvəl, əl-Axir və s.

b. Allahın yaratma anlayışı ilə bağlı adlar: əl-Xaliq, əl-Bari, əl-Musavvir, əl-Muhyi və s.

c. Allahın ruzi və ehsanla bağlı adları: əl-Vəhhab, ər-Rəzzaq, əl-Kərim, əl-Gəniyy və s.

d. Allahın əfv və rəhmətinə dair adlar: ər-Rəhman, ər-Rəhim, əs-Salam, əl-Həlim, əl-Ğafur, əş-Şəkur, əl-Vəliyy, ət-Təvvab, əl-Əfuvv, ər-Rauf və s.

e. Allahın elm sifəti ilə əlaqəli adları: əl-Muheymin, əl-Alim, əs-Səmi, əl-Bəsir, əl-Lətif, əl-Xəbir, əl-Hafiz, ər-Raqib, əş-Şəhid, əl-Vəkil və s.

f. Allahın əzəmət bildiren adları: əl-Quddus, əl-Əzim, əl-Kəbir, əl-Məcrid və s.

g. Allahın qüdrət sifəti ilə əlaqəli adları: əl-Əziz, əl-Cabbar, əl-Vasi, əl-Qaviyy, əl-Mətin, əl-Qadir, əz-Zahir və s.

h. Allahın hesab, hökm və ədalətlə bağlı adları: əl-Fəttah, əl-Hakəm, əl-Ədl, əl-Hasib, əl-Hakim, əl-Varis, və s [6, s.10-11].

Bundan əlavə, “Əsmaul-husna” təsnifatlarında məzmun baxımından yaxınmənalı adlar (sinonim) şəklində məs; ər-Rəhman, ər-Rəhim, əl-Əfuvv və s., həmçinin məna baxımından bir-birinə əks olan (antonim) adlar məs; əl-Əvvəl – əl-Axir, əz-Zahir – əl-Batin, əl-Muqəddim – əl-Muəxxir və s. kimi tərtiblərə rast gəlinir. Məzmunla görə sıralanan Allahın gözəl adları aşağıda verilən qruplara görə də tərtib olunmuşdur:

a. Allahın zəti ilə bağlı adlar: Bunlar Allahın varlığını ifadə edən və insanlara ilahi əzəmət və məhəbbət aşıllayan adlardır. Əl-Quddus, əl-Əziz, əl-Qahhar, əl-Alim, əl-Xəbir, əl-Azim, əl-Kəbir, əl-Cəlil, əş-Şəhid, əl-Hayy, əl-Qadir, əl-Əvvəl, əl-Axir, əz-Zahir, əl-Batin və b.

b. Kainata nisbət edilən adlar: Bunlar təbiətin yaradılışına, fəaliyyətinə təmas edən və axirət həyatı ilə əlaqəli adlardır. Əl-Xaliq, əl-Bari, əl-Bais, əl-Muhyi, əl-Qayyum, əl-Muqəddim, əl-Muəxxir, Məlikul-Mulk, əl-Cami və b.

c. İnsana nisbət edilən adlar: Allahın, kainatın bir hissəsini təşkil edən müqəddəs əmanəti və Allahın dininin həyatda hakim olma məsuliyyətini daşıyan insana nisbət edilən adlar da vardır. Əl-Vahhab, əl-Fəttah, əl-Muiz, əl-Muzil, əl-Hakim, əl-Ədl, əl-Lətif, əş-Şəkur, ər-Raqib, əl-Muntəqim, əl-Əfuvv, əl-Vəliyy, əs-Sabur və b.

Nəticə / Conclusion

Qeyd olunduğu kimi “Əsmaul-husna” təsnifatları tərtib baxımından üç qrupa bölünür, sonuncu qrup özü də iki yerə ayrılır. Birinci qrupa doxsan doqquz adın yarısının daxil olduğu və ilahi varlığı xarakterizə edən, sadəcə Ona məxsus olan adlar. İkinci qrupa isə Allahın tamamilə kainat və xüsusən insan üzərindəki fəaliyyəti ifadə edən adlar daxildir [1, s.58]. Yuxarıda

göstərilən müxtəlif “Əsmaul-husna” təsnifatlarından əlavə, Qazi Əbdülcəbbarın (öl.h.415/m.1025) “əl-Müğni”, Muhyiddin İbni Ərəbinin (öl.h.638/m.1240) “İnşa əd-dava”, Afifəddin ət-Tilimsaninin (öl.h.690/m.1291) “Şərh əl-əsmə əl-husna” və başqa alimlərin əsərlərində özünəməxsus təsnifatlar da görmək mümkündür.

Ədəbiyyat / References

1. Bilgiç A. Hadislerde uluhiyyet. / Çukurova Üniwersitesi Sosial Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Anabilim dalı. Ankara, 2007.
2. Çakan İ. L. El-Camius-Sahih. İslam Ansiklopedisi. Türkiye Dinanet Vakfi. 44 cildde, VIII. İstanbul, 1993.
3. Kandemir M.Y. Tirmizi. İslam Ansiklopedisi. Türkiye Dinanet Vakfi. 44 cildde, XXXXI c. İstanbul, 2012.
4. Kərimov E. Əsmayi-hüsna (Allahın gözəl adları). Bakı: “İpək yolu”, 2012.
5. Rəhnulla Y. İslam araşdırmalarında “Əsmaul-husna”nın (Allahın gözəl adlarının) yeri. // Azərbaycan İlahiyyat İnstitutu. Din araşdırmalar jurnalı. №1 (4), Bakı: Nurlar, İyun 2020.
6. Sönmez R. “Esmā-i Hüsnā”. İstanbul, 2010, “Konevi yayınları”.
7. Tirmizi. Türkiye Gazetesi. İslam alimleri ansiklopedisi, İstanbul, “Hizmet Gazetecilik ve Matbaacılık limited şirketi”, 18 cildde, c.III.
8. Topaloğlu B. Esmā-i hüsnā. İslam Ansiklopedisi. Türkiye Dinanet Vakfi. 44 cildde, XI c. İstanbul, 1995.
9. Yurdagür M. Ayet və hadislerde Əsma-i Hüsnā, Allahın İsimleri. İstanbul, Kardeşler, 1999.
10. <https://az.wikipedia.org/wiki/Sünəni-Tirmizi>
11. https://ru.wikipedia.org/wiki/Абу_Иса_ат-Тирмизи

Вопросы классификации «Асмауль-Хусна»

Егана Рахнулла

Институт рукописей им. Мухаммеда Физули НАНА. Азербайджан.

E-mail: yegane.rahnulla@mail.ru

Резюме. «Асмауль-Хусна» это религиозный термин, где сосредоточены 99 имён Аллаха, взятых из разных хадисов и аятов Корана. Многими исламскими учёными, вдохновленными аятами и хадисами, были написаны ценные произведения. Наряду с этим, «Асмауль-Хусна» был привлечен к исследованию в качестве одной из главных тем теологии. Многие исламские ученые отразили в своих произведениях подробную классификацию «Асмауль-Хусна», в котором описаны имена Аллаха, а также хадис пророка (с.) об этом, в частности, повествовавший Абу Хурейром Абдуррахманом б. Сахр ад-Давси. В религиозной литературе имеются различные примечания о 99 прекрасных имен Аллаха, входящих в «Асмауль-Хусна».

Ключевые слова: ислам, Коран, хадис, «Асмауль-Хусна» «прекрасные имена Аллаха», исламская литература

www.phil-art.journal.az